

Maanheden
Wolf Hez,
hieke jongen
ek zekere po-
dat de roman
ekening tell,
deel is gelyk,
d wordt hoe
e natuur, en
het kleinste
ook talrijke
van Duitsche
lijke qualitei-
k maakte, en
r is het zeker
ig, zooals het

kring is het
n zelfmoord-
ar ook door
Bork, en in-
oude-heeren-
itenant, door
t betreft de
svoor hem,
zijn verschil-
ons gevoel.
— vooral de
voortreffelijk
rall het toch
onze lectuur.
C. T.

IE.

de algemeene
dat zich uit-
Afghanistan,
medaansch, en
en stammen
en aan te wij-
chte, dat een
die het krach-
aren ook uit-
moeten wor-

zegd, dat het
r de zending

e levensgevaar
envoudig een
te doen. En
n in Djeddah,
elijk hospitaal
er van dezen
verwegen van
verschillende
er te brengen,
n geleden niet
ht zijn.

voor de zen-
bergeschreven;
gaan, voordat
n wij moeten
zij het ook
en als middel

doorlog staat
reditzijde staat
de ongewilde
le toegang tot

tt, dat wij de
e duidelijk de
eersmiddelen
mijlen spoor-
gen voor het
n Sahara met
van een spoor-
gdad naar Da-
sizen vorderde,

ke constellatie

og werden de
lijk onder den
den gebracht;
daten. Zoo is
toevertrouwd,
en houdt ook
rabië de macht
van de grootste
Wij zullen nog
n.

illooze Moham-
het Christelijke
t in de talrijke
et verband ge-
n mannen en
voornamen pō-
studenten zijn
rsiteiten in de
oote Zendings-
zeker, dat er

jaarlijks meer Mohammedanen Parijs dan Mekka bezoeken!

En hierbij blijft het niet.

Ook cultureel ontwaakt de Islamitische wereld. De krant, de boeken, de bioscoop, de schouwburg en honderd andere dingen meer hebben er hun intree gedaan. Waar vroeger het zendingsonderwijs op de scholen werd afgewezen, wordt er nu om geboden. Verstandelijke ontwikkeling wordt begeerd en gezocht.

De positie van de vrouw is totaal veranderd. De sluier is stukgescheurd; hij een huwelijk wordt er niet meer over haar zonder haar beschikt; zij woont vergaderingen bij; zelfs zijn er vrouwenclubs opgericht; zij laat ook haar recht op onderwijs gelden; en in Klein-Azië heeft de Turksche regeering haar het stemrecht gegeven. Al te maal ongehoorde dingen, die in een Mohammedaans land met revolutie op één lijn kunnen worden gesteld.

Met name wijzen wij echter op de verandering in de Turksche heerschappij. Wat op dit gebied gebeurd is, is kortweg verbluffend.

Treden wij daartoe in de geschiedenis terug. Het Osmanische rijk, de heerschappij der Turken, ging over geheel het Nabije Oosten. Practisch kon deze macht wel niet overal uitgeoefend worden, maar toch erkende de Mohammedaan den sultan van Turkije als zijn heer. Deze sultan vertegenwoordigde als Kalief te Konstantinopel de wereldlijke macht van den Islam. De Kalief bleef voor den Mohammedaan het ideaal van de wereldheerschappij. Het deed hem droomen droomen van een heerlijke toekomst, waarin de Christenmogendheden hadden te buigen onder den Mohammedaanschen schepter.

Dit is voorbij.

In 1922 werd te Angora de sultan afgezet door de Nationale Vergadering. De Jong-Turken hebben de macht in handen, een modern-democratische en Westersch-atheistische partij, ook Kemalisten-partij geheten, beslist anti-christelijk en agnostisch-bolsjewistisch van karakter.

Wel werd een andere Kalief benoemd, maar uitdrukkelijk werd geconstateerd, dat deze geen wereldlijke functie meer zou bekleeden, doch slechts geestelijke autoriteit bezitten zou. Daarmee is dus aan de Mohammedaansche volken het ideaal ontvallen. Voor het Pan-Islamisme, dat bedoelt de heele wereld, niet te bekeeren, maar aan zich te onderwerpen, is nu het nationalisme in de plaats gekomen. De Mohammedaansche Egyptenaar b.v. ziet nu niet meer naar een Mohammedaansch wereldrijk uit, doch naar een vrij Egypte, en zoo de Arabier naar een vrij Arabië, enz.

Het groote Osmanische Rijk ligt in twee groote deelen uiteen. En de Turken en de Arabieren treden in deze twee deelen op den voorgrond.

In het Noordelijke deel hebben de Turken het overwicht; het omvat Anatolië (Klein-Azië); daar hebben de Turken, na uit Europa verdreven te zijn, een rijk gevestigd, sterker dan Turkije ooit geweest is; en de schrik voor de Europeesche mogendheden; ook Perzië, en vervolgens Afghanistan.

In het Zuidelijk deel heeft de Arabier de overhand; het omvat behalve Arabië Palestina, Iraq, Mesopotamië, en ook Egypte. Engeland heeft hier echter zijn invloedssfeer, en streeft er naar, om tegenover de sterker wordende Turken een nieuw Mohammedaansch rijk te vormen, met Mekka, Bagdad of Damaskus tot hoofdstad, en dan onder de leiding van Engeland!

Dat dit breken van de ééne Mohammedaansche macht, en het feit, dat een groot deel van deze macht, n.l. het Arabische, onder Engelschen invloed staat, van groot belang is voor de zending, behoeft hier geen nader betoog. Het moet toch toe eere van Engeland gezegd worden, dat het de vrijheid van godsdienst in de Mohammedaansche landen, waar het invloed heeft, handhaaft en door verdragen de veiligheid en ook den voorsprong voor het Christendom afdwingt.

Zelfs van Frankrijk kan dit, zij het ook ten deele, worden gezegd. Het dult tenminste het uitmoorden der Christenen niet. Het heeft toch het mandaat over Syrië, maar trok zich om verschillende redenen uit Noord-Syrië en Sicilië terug. Maar daarmee waren deze provincies aan de Turken prijsgegeven, die dadelijk van de gelegenheid gebruik maakten, om 150.000 Armeniërs, die daar een schuilplaats hadden gevonden, te verdrijven en grootendeels te slachten. Reeds de tegenwoordigheid van Frankrijk in Syrië waarborgt de veiligheid voor de Christenen.

Zoo hebben allerlei oorzaken er toe meegewerkt, om in het Nabije Oosten voor de zending den toegang te openen.

En daarvan wordt gebruik gemaakt.

J. D. W.

PERS-SCHOUW.

Over Budding.

De Rullmann schrijft in de „Utrichtsche Kerkbode“ over de menschenkennis van Hendrik Jacobus Budding, den bekenden Zeeuwschen dominee, over wien Dr J. H. Gunning een mooie biografie schreef. Enkele episoden haalt Dr Rullmann aan:

Zoo was er een tijd lang in de gemeente een vrome prater over de geestelijke dingen. De man had zoo innig, en „getuigde“ zoo diepbaar, dat bijna allen met hem dweepten. Zoo had hij dan ook eens in bijzijn van Ds Budding zitten praten, toen deze opstond en heenging, na den Bijbel geopend en op een bepaalde plaats een vouwtje gelegd te hebben, waarin hij hem weer op zijn plaats op den schoorsteen nederzette. Toen hij vertrokken was, zochten de anderen nieuwsgierig het vouwtje op, en vonden toen aangegeven: Num. XXXII: 23b: „Doch gij zult uwe zonde gewaar worden als zij u vinden zal“. De man bleek weldra een lieverlijk suet te zijn, en is als koloniaal naar Indië vertrokken.

Ook het volgende staaltje spreekt sterk:

Op zekeren Zaterdagavond, toen hij bezig was uit een kastje geld te halen voor de boodschappen der dienstmaagd, die hij hem stond, treedt een man uit Nieuwvliet bij hem binnen op bezoek. Zonder hem ten volle aan te zien, zegt Budding tegen den opbekende: „Ik kan je geen hand geven; ga heen!“ De man moest terstond vertrekken. — Weldra bleek het, dat het een groote huichelaar was, die zich bij hem had willen indringen.

Minder overtuigend als bewijs van 's mans menschenkennis lijkt mij het volgende verhaal:

Eens kwam Ds Budding bij een weduwe op bezoek en terstond terwijl hij binnenkomt laat de dienstmaagd een blad met thee goed vallen. Budding treedt op de weduwe toe en zegt: „wie helpt gij heden weggestuurd, dien gij wat had moeten geven?“ En de vrouw erkent, dat zij dien morgen om haar drukte een collectant had weggezonden. „Ja, ja, zegt Budding daarop, als gij den Heere wat onthoudt, laat Hij den Duivel toe het dubbele te nemen!“

Want het is best mogelijk, dat Budding hier ongeveer de redeneermethode van de vrienden van Job gevolgd heeft, die ook vonden, dat Job's schade bewijs was van zijn benadeelen van anderen. Echt Jobiaansche zielen zullen al gauw daarop zich herinneren, dat ze niet vrij staan tegenover de aanklachten van anderen. Op den duur tenminste zag Job, dat de negatie zonder meer geen voldoende afwijzing der redeneering van zijn vrienden was.

Een gave, als die van Budding, is niet zonder gevaren, wanneer ze niet voorzichtig aangewend wordt. Wat zegt men van het volgende:

Op zekeren morgen liet Budding een wees voor zich optreden. De man sprak „dierbaar“ en vond veel ingang bij de broeders, maar Budding wilde hem niet meer laten preken. Daarna trad Budding des namiddags zelf op; maar een booze broeder of zuster stopte een briefje met geld in de bus „voor den verdrukten wees“. Budding zei tot den wees, die zijn gast zou zijn: „morgen vroeg rijdt de wagen van Goes naar Wolfartsdijk, en dan moet ik vertrekken“. Budding ging dien nacht niet naar zijn bed, maar las in den Bijbel, hoofdstuk na hoofdstuk, totdat hij komd bij 1 Tim. 5:24: „van sommige menschen zijn de zonden te voren openbaar en gaan vóór tot hunne veroordeeling, en in sommigen ook volgen ze na“. Nu wekt hij onmiddellijk den slapenden wees en zegt hem wat hij in den Bijbel gevonden heeft, er bij voegende: „dat zijt gij“. Na een flink ontbijt laat Budding den wees-prediker vertrekken naar Rotterdam, waar hij... den volgende nacht uit een slecht huis, van kleederen beroofd en geheel ontredderd, op straat wordt gesmeten!

Wie weet, in hoeverre het woord van Budding sluimerende kwade gevoelens wakker heeft gemaakt bij den wees en de onverschilligheid voor wat uit hem groeien zou, heeft aangewakkerd door de ruwe wijze van optreden? Men kan zoo licht een rem, die de zonde nog tegenhoudt, vernielen, of de hand, die de rem nog houdt, onzeker maken met de opmerking, dat de wagen toch den afgrond ingaat. Gaven als deze moeten den bezitter zelf in de eerste plaats onrustig maken. Treffend herinnert Ds Rullmann daaraan bij hetgeen hij opmerkt over Zschokke:

Een der merkwaardigste voorbeelden van zulke zienersgave op niet religieus gebied, is geweest Heinrich Zschokke (1771—1848).

Wanneer Zschokke voor het eerst iemand ontmoette, en hem zwijgend aanhoorde, gebeurde het meermalen, dat heel het verleden van zulk een persoon, of ook alleen een bijzonder voorval uit diens leven, als in een droom aan zijn geest voortij ging, dikwijls in een tijdsverloop van slechts enkele minuten.

Zoo zat hij op zekeren avond in een logement eens aan tafel met een gezelschap, dat den spot dreef met het magnetisme van Mernor en de physiognomie van Lavater. Een der gasten verzoekt hem echter die spotters te weerleggen, inzonderheid een jongen man die tegenover hem zat en het uitbundigste er mee spotte. Zschokke wandelde zich nu tot dezen met de vraag, of hij eerlijk antwoorden wou, wanneer hij hem het geheimste uit zijn eigen leven zou vertellen. Dat zou toch nog ongelofelijker zijn dan Lavater's physiognomie. De jonge man beloofde „leerlijk te zullen erkennen als Zschokke de waarheid vertelde. En toen begon Zschokke de levensgeschiedenis van den jongen man te verhalen, zijn leerjaren, zijn kleine misstappen, en eindelijk ook een kleintje diefstal, waaraan hij zich schuldig gemaakt had uit de kas van zijn patroon. Zschokke beschreef hem daarbij zelfs de onbewoonde kamer met witte wanden, waar, rechts van de bruine deur, op een tafel, de zwarte geldkist gestaan had, enz. enz. Er heerschte doodse

stille onder het gezelschap bij dit verhaal, dat Zschokke slechts nu en dan onderbrak met de vraag, of hij geen waarheid sprak. Elke bijzonderheid bevestigde de verslagen jonge man; zelfs ook, wat Zschokke niet verwachten kon; het laatste genoemde feit. Getroffen door deze oprechtheid reikte Zschokke hem nu vriendelijk over tafel de hand, en hield op met verder te vertellen.

Wat nu voorts deze zienersgave betreft, Zschokke bekenst zelf, dat ze hem vaak tot een kwelling is geweest, als ze, onafhankelijk van zijn wil, zich richtte op personen, aan wier doorschouwing hem weinig gelegen was.

Intusschen zijn over deze dingen onze menschen nog niet uitgedacht.

Over de diepten der ziel gaat langzamerhand meer licht op, maar dat op zijn beurt weer nieuwe schuilhoeken uit haar „binnenkamers“ in het donker laat vermoeden.

K. SCHILDER.

CORRESPONDENTIE.

Het Register van den afgelopen jaargang zal in November op een los-ingelegd blad aan een der nummers worden toegevoegd.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:
Scheemda: J. Bosch te Westbroek en H. R. Pel te Sladekanaal.
Beroepen te:
Scheemda: J. Bosch te Westbroek.
Schouwerzijl: cand. G. Staal Jr. te Zwolle.
Vianen: Dr D. K. Wieringa Gzn, Baambrugge.
Aangenomen naar:
Schoondijke: cand. K. Sietema te Den Haag.
Bedankt voor:
Axel: C. J. Hakman te Drachten.
Albeyer, Reidsma, Westraan, Strijen, Westmaak, Zoetermeer.
Zegwaard en Grijskerke: cand. K. Sietema te Den Haag.
Gloessen-Oud- en Nieuwkerk: H. Moolhuizen te Krommenieu.
Intrede te:
Eaffo: J. Gootjes, Tekst Ps. 40:10—12.
Nieuw-Buinen: H. Drost, Tekst Gal. 6:14.
Vrouwepolder-Gapinge: cand. C. von Meijnefeldt, Tekst Hebr. 13:8.
Werkum: E. C. v. d. Laan, Tekst 2 Cor. 4:7.
Afscheid van:
Buitenpost: P. Heikman, Filipp. 1:27a.
Driemum: B. Roorda, Tekst 2 Cor. 13:11.
Onstwedde: H. Enzerink, Tekst Hand. 20:32.
Westraan: G. J. Goede, Tekst Deut. 3:19 en 20.
Zulle: Dr J. Waterink, Tekst Fil. 1:27—28.

Rectificatie. De intrestekst van Ds J. Duiven te Oppeinde Nijega was niet, zooals in het vorige nummer foutief werd vermeld, Hand. 20:28, doch Luc. 4:16—22.

— **Ambsijubilea.** Ds H. G. de Jonge, em-pred. van Dordrecht, 29 Nov. a.s. 50 jaar.
Ds J. B. v. Mechelen, em-pred. van Rouveen, 2 October, 50 jaar.
Ds A. M. Donner J.Hz., te Amersfoort, 9 Nov. a.s. 40 jaar.
Ds Ph. W. H. Eskes, em-pred. van Genemuiden, 25 Oct. a.s., 50 jaar.
Ds W. Schock, em-pred. van Amerongen, 2 Nov. a.s., 40 jaar.
Ds H. Alting, em-pred. van Voorschoten, 15 Nov. a.s., 50 jaar.
Ds H. J. Kouwenhoven te Leiden, 26 Nov. a.s., 25 jaar.
Ds J. v. d. Linden, em-pred. van Den Haag, 1 Nov. a.s., 50 jaar.

— **Overleden.** Ds J. Veenstra te St.-Annaparochie A.
— **Emeritaatsaanvragen.** Ds L. H. Bouma, Middelburg, tegen einde Nov. a.s.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:
Aalsmeer: G. Salomons te Amersfoort.
Eoskoop: J. P. Meijering te Nieuwpoort.
Harderwijk: G. Salomons te Amersfoort.
Kornhorn: J. L. de Vries te Rijnburg.
Bedankt voor:
Ede: K. Groen te Zwijndrecht.
Utrecht: G. Salomons te Amersfoort.
Vlaardingen (2e maal): P. de Groot te Rotterdam.

Bedankt voor:
Rouveen: H. A. de Geus te Veenendaal.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Aangenomen naar:
Paterson (U. S. of A.): A. van Dijke te Nieuw-Beijerland.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Dristal te:
Den Haag (vac. W. Bieshaar): B. Batelaan te Zeist, S. van Dorp te Utrecht en P. van Toorn te Rotterdam.
Rotterdam (16e pred. plaats): G. Bolkestein te Apeldoorn; J. Ravestloot te Driebergen en Dr G. Oortuys C.Bz. te Amsterdam.
Deilshaven (5e pred. pl.): B. Bartelma te Hoogeveen, W. Deur te Zegveld en W. J. van Lokhorst te Bemmelen.

Beroepen te:
Balk: G. Tichelaar te Leidenorp.
Lobith: T. Laenderz te Renesse.
Lago-Zwaluwe: J. F. Roth te Almkerk.
Olet (toez.): R. Bevershuis te Grootmuisen.
St. Pancras (toez.): J. Jellima te Wageningen.
Saakum: cand. A. Steenbeek te Woudsend.
Vianen: P. C. de Groot te Jutphaas.
Vollenhove (toez.): J. P. van Londen te Oudwoude.

Aangenomen naar:
Bolsward (Evangelisatie): J. C. Loo te Yorchten.

Bedankt voor:
Dinsloot: J. H. van Paddenburgh te Elspeet.

Intrede te:
Driel: B. Meunenberg, Tekst Matth. 17:8.

Afscheid van:
's-Gravenhage: W. Bieshaar, Tekst 2 Thess. 3:1a.